

PRIJEPORNA PITANJA OSTVARIVANJA PRAVA NA NAKNADU TROŠKOVA PRIJEVOZA ZA ZAPOSLENIKE ŠKOLSKIH USTANOVA

dr. sc. Marija Zuber,
savjetnica-urednica HZ RIF
Bol, rujan 2021.

Pravo na naknadu troškova prijevoza za dolazak na posao

- Od 1. prosinca 2017. godine uređeno Temeljnim kolektivnim ugovorom za službenike i namještenike u javnim službama (Nar. nov., br. 128/17., 47/18., 2/19., 123/19. i 66/20.) – na snazi do 30. studenoga 2021. godine
- TKU za javne službe - izvor prava na naknadu za prijevoz za zaposlenike osnovnoškolskih i srednjoškolskih ustanova
- **Novina uvedena 2017. godine:**
 - jednako uređeno pravo na naknadu za prijevoz u državnim i javnim službama – identičan tekst u TKU za javne službe i u KU za državne službe
 - pravo na naknadu za prijevoz – zatvorena klauzula TKU-a za javne službe; to se pravo ne može drugačije urediti u granskim kolektivnim ugovorima javnih službi

Unatoč jednako ugovorenom pravu, u praksi razlike između državnih i javnih službi

- RAZLOG – tumačenja ovlaštenih povjerenstava zaduženih za praćenje primjene i tumačenje nejasnih i nepreciznih odredbi KU
- Predstavnici Vlade RH su članovi svih povjerenstava
- Na strani sindikata – predstavnici sindikata koji su stranke određenog kolektivnog ugovora
- **Tumačenja ovlaštenih povjerenstava obvezuju jednako kao odredba kolektivnog ugovora za koju je dano tumačenje, a izvor su prava za osobe na koje se odnosi taj KU.**

Tumačenja kolektivnih ugovora

TKU za javne službe:

- Povjerenstvo – svaka strana po 3 predstavnika
- Ako se Povjerenstvo ne može složiti, tumačenje će se povjeriti neutralnom stručnjaku o čijem izboru će se Povjerenstvo složiti
- Tumačenja se objavljuju na web stranicama Ministarstva rada i mirovinskog sustava

KU za državne službe:

- Zajednička komisija, sedam članova, svaka strana po tri člana + predstavnik Pravnog fakulteta Zg (sudjeluje samo ako Komisija ne može donijeti odluku većinom glasova)
- Komisija je dužna odgovoriti u roku 60 dana
- Tumačenja se objavljuju na web stranicama Ministarstva uprave

Udaljenost od najmanje 2 km

Za prijevoz u mjestu i za međumjesni prijevoz:

- zaposlenik ima pravo na naknadu troškova prijevoza pod uvjetom da je udaljenost od njegovog prebivališta, odnosno boravišta do mjesta rada najmanje **dva kilometra**

Način određivanja udaljenosti:

- kao najkraća ruta
- prema planeru Hrvatskoga autokluba kartografske podloge Google Maps kao najkraća ruta sa suvremenim kolničkim zastorom (asfaltom)

Pitanje: Kada se udaljenost određuje kao najkraća pješačka, a kada kao najkraća automobilska ruta?

ODGOVORI: ako je objektivno moguć dolazak na posao pješice, udaljenost se određuje kao najkraća pješačka ruta; ako nije – kao najkraća automobilska ruta

Relacija za određivanje udaljenost od najmanje 2 km

- Od lokacije prebivališta ili uobičajenog boravišta zaposlenika do lokacije mjesta rada
- Prebivalište i boravište zaposlenika mjerodavno za ostvarivanje prava na naknadu određuje se prema **Zakonu o prebivalištu** (Nar. nov., br. 144/12. i 158/13.)
- Boravište i prebivalište prema Zakonu o prebivalištu nije uređeno istovjetno kako je uređeno Općim poreznim zakonom (Nar. nov., br. 115/16. – 42/20.) koji je mjerodavan za određivanje poreznih prava.

Kako postupiti u slučaju kada podaci o prebivalištu/boravištu s osobne karte zaposlenika ne odgovaraju stvarnom stanju?

Udaljenost od 2 km

Pitanje:

1. Kako postupiti u slučaju ako je u jednom smjeru udaljenost do 2 km a u drugom preko 2 km (moguće samo kao automobilska ruta)?

ODGOVOR OVLAŠTENOG POVJERENSTVA:

Zaposlenik nema pravo na naknadu troškova prijevoza.

Pitanje:

Kako postupiti ako zaposlenik u iste/različite dane radi na više lokacija, od kojih su neke udaljene manje od 2 km, a neke više od 2 km?

ODGOVOR:

Za dane u kojima radi na lokaciji koja je udaljena 2 km i više, zaposlenik ima pravo na naknadu troškova prijevoza.

Povoljnije pravo za određene zaposlenike

Pravo na naknadu za prijevoz i u slučaju ako ne ispunjavaju uvjet udaljenosti od prebivališta odnosno boravišta do mjesta rada od najmanje dva kilometra:

- zaposlenici koji imaju tjelesno oštećenje od 100%, odnosno tjelesno oštećenje donjih ekstremiteta od najmanje 60% uz uvjet da je tjelesno oštećenje utvrđeno rješenjem nadležnog tijela
- zaposlenici s navršenih 61 godinu

Zaposlenici s utvrđenim tjelesnim oštećenjem

- tjelesno oštećenje može, a ne mora biti invalidnost; invalidnost je uvijek tjelesno oštećenje
- do 31. prosinca 2014. godine tjelesno oštećenje se utvrđivalo na temelju Zakona o listi tjelesnih oštećenja, od 1. siječnja 2015. utvrđuje se sukladno Uredbi o metodologiji vještačenja (Nar. nov., br. 153/14. i 108/15.) koju je Vlada RH donijela na temelju Zakona o jedinstvenom tijelu vještačenja (Nar. nov., br. 85/14.)
- od 20. srpnja 2017. na snazi je Uredba o metodologijama vještačenja (Nar. nov., br. 67/17.)

DOKAZ O TJELESNOM OŠTEĆENJU:

- ✓ rješenje izdano od tijela koje je bilo nadležno (ovlaštena tijela su se mijenjala kako su se mijenjali propisi)

PRAVO: jednako kao i zaposlenici koji ispunjavaju uvjet udaljenosti

Zaposlenici s navršenih 61 godinu

- Pravo na naknadu troškova **kupljene karte** za prijevoz
- UVJETI:
 1. na relaciji kojom dolaze na posao mora postojati javni prijevoz
 2. moraju dokazat da su kupili kartu javnog prijevoza

NAKNADA:

- ako postoji mogućnost kupnje godišnje karte poslodavac će im nadoknaditi cijenu kupljene godišnju karte
- ako ne postoji mogućnost kupnje godišnje karte, poslodavac će im nadoknaditi kupljenu mjesečnu kartu
- ako ni ta mogućnost ne postoji, poslodavac će im nadoknaditi cijenu pojedinačne karte
- **Oni ne mogu ostvariti pravo na naknadu u visini 1,00 kn po prijeđenom km.**

Zaposlenici koji stanuju na udaljenosti većoj od 100 km

- Pravo na naknadu za prijevoz za cijelu relaciju puta, tj. i za udaljenost veću od 100 km na temelju **odluke nadležnog ministra**
- Tko upućuje zahtjev nadležnom ministru: poslodavac (škola)
- Nadležni ministar: ministar obrazovanja
- Ako nadležni ministar u roku **90 dana** od uredno zaprimljenog zahtjeva ne donese odluku - smatrati će se da je dao prešutnu suglasnost
- U razdoblju dok se čeka odluka nadležnog ministra, zaposlenik ima pravo na naknadu za relaciju puta do 100 km
- Ovisno o odluci nadležnog ministra odnosno proteku roka od 90 dana, poslodavac je dužan radniku isplatiti razliku neisplaćene naknade za prijevoz

Visina naknade za zaposlenike koji **mogu koristiti** organizirani prijevoz

ZA MJESNI I ZA MEĐUMJESNI PRIJEVOZ:

- u visini cijene javnog prijevoza, kumulativno za mjesni i za međumjesni
- **neovisno o tome koriste li ga ili ne koriste**

Visina naknade ovisi o cjenovnoj tarifi javnog prijevoznika

IZNOS NAKNADE:

- ako postoji mogućnost kupnje godišnje karte – pravo na naknadu troška godišnje karte – svaki mjesec u visini 1/12 cijene godišnje karte
- ako ne postoji mogućnost kupnje godišnje karte – pravo na naknadu troška mjesečne karte
- ako ne postoji mogućnost kupnje godišnje ili mjesečne karte - pravo na naknadu troška pojedinačne karte

Tumačenje ovlaštenog Povjerenstva:

Mjerodavna je puna cijena karte. Možebitni popusti za gotovinsko plaćanje i sl., ne umanjuju visinu naknade na koju zaposlenik ima pravo.

Više javnih prijevoznika na istoj relaciji

Ako dva ili više javnih prijevoznika ispunjavaju uvjet da se za odnosnog zaposlenika smatraju organiziranim javnim prijevozom, zaposlenik ima pravo na:

- Ako **koristi javni prijevoz** - pravo na naknadu troškova u visini godišnje, mjesečne odnosno pojedinačne karte onog prijevoznog sredstva kojega koristi (čl. 66. st. 7.)
- Ako **ne koristi javni prijevoz** - pravo na naknadu u visini cijene prijevoza koja je za poslodavca najpovoljnija (čl. 66. st. 10.).

Zaposlenici koji ne mogu koristiti javni prijevoz

Jedan od dva moguća razloga:

- nema javnog prijevoza, tj. ako na određenim relacijama ne prometuju javni prijevoznici, ili
- na određenoj relaciji postoji javni prijevoz, ali je vozni red takav da zaposleniku ne omogućava redoviti dolazak na posao i odlazak s posla – u tom se slučaju smatra da **za odnosnog zaposlenika nema organiziranog javnog prijevoza**

Kada se smatra da postojeći javni prijevoz nije organiziran

- Ako zaposleniku **za sve njegove radne dane** ne omogućava redoviti dolazak na posao i povratak s posla
- Smatra se da **NIJE** omogućen redoviti dolazak na posao i odlazak s posla ako je vozni red organiziran na način da :
 - ✓ vrijeme čekanja od dolaska u mjesto rada do početka radnog vremena zaposlenika te vrijeme čekanja od završetka radnog vremena do polaska redovite linije prema prebivalištu odnosno boravištu zaposlenika, prelazi 45 minuta
 - ✓ u slučaju potrebe za presjedanjem, ako je vrijeme čekanja između dvije linije javnog prijevoza duže od 30 minuta

Tko treba dokazati da se postojeći javni prijevoz ne smatra organiziranim prijevozom

- **Teret dokaza** je na zaposleniku – zaposlenik mora dokazati da se postojeći javni prijevoz za njega ne smatra organiziranim prijevozom jer mu ne omogućava redoviti dolazak na posao i odlazak s posla
- Kako dokazati?
 - pribaviti vozne redove javnih prijevoznika
 - usporediti ih s rasporedom rada
 - na temelju toga utvrditi jesu li ispunjeni uvjeti da se javni prijevoz smatra neorganiziranim

Postoji li u tom slučaju odgovornost poslodavca? Na kome je odgovornost za kontrolu i nadzor trošenja javnog novca?

Visina naknade za zaposlenika za kojega nema organiziranog javnog prijevoza

U dva slučaja:

1. ne postoji javni prijevoz
2. postoji javni prijevoz, ali se za odnosnog zaposlenika smatra da nije organiziran

PRAVO NA:

naknadu troškova prijevoza u visini od **1,00 kn** po prijeđenom kilometru

+ naknada troškove mostarine i tunelarine, uz predočenje ispisa elektroničke naplate (ENC) na ime zaposlenika i za odgovarajući dolazak na posao i povratak s posla

- Možebitni **troškovi cestarine** se ne nadoknađuju (izričita odredba TKU-a).

Ipak, troškovi cestarine se mogu nadoknaditi

Izdaci za cestarinu kao dio naknade za prijevoz:

Tumačenje KU za državne službe:

Tumačenje TKU-a za javne službe:

- Službenik koji za dolazak na posao koristi relaciju s naplatom cestarine, ima pravo na naknadu troškova cestarine ako je iznos ukupne naknade prijevoza zajedno s cestarinom na toj relaciji za poslodavca povoljniji nego da putuje relacijom na kojoj se ne naplaćuje cestarina.

Naknada u visini 1,00 kn po prijeđenom km

- Zaposlenik ne vodi dnevnu **evidenciju** o prijeđenim km
- Podaci o visini mjesečne naknade utvrđuju se na temelju evidencije o radnom vremenu koju je poslodavac dužan voditi po posebnom propisu
- Za dane u koje ne dolazi na posao na lokaciju poslodavca, zaposlenik nema pravo na naknadu za prijevoz

Naknada u slučaju kada javni prijevoz nije organiziran na dijelu relacije

Ako na dijelu udaljenosti postoji, a na dijelu ne postoji organizirani javni prijevoz, zaposlenik ima pravo na naknadu koja se sastoji od **dva dijela**:

- za dio udaljenosti na kojoj prijevoz nije organiziran - u visini 1,00 kn po prijedženom kilometru
- +
- za dio udaljenosti na kojoj je prijevoz organiziran, a kojeg zaposlenik koristi, u visini cijene karte organiziranog prijevoza, a
- ako ga ne koristi, u visini cijene karte organiziranog prijevoza ili u visini od 1,00 kn po prijedženom kilometru, ovisno o tome što je za poslodavca povoljnije

Umanjenje mjesečne naknade za prijevoz

TKU ZA JAVNE SLUŽBE:

Naknada se neće isplatiti za:

- ✓ dane godišnjeg odmora
- ✓ rodiljnog i roditeljskog dopusta
- ✓ privremene spriječenosti za rad (bolovanje) i
- ✓ za druge dane

kada zaposlenik **više od dva dana** uzastopce nije u obvezi dolaska na posao.

PRAKSA:

Naknada se umanjuje samo zaposlenicima koji ostvaruju pravo na isplatu u novcu **u visini cijene mjesečne karte javnog prijevoza**. Za određivanje umanjenja, mjerodavan je broj radnih dana u mjesecu.

Zaposlenici koji ostvaruju pravo na 1,00 kn po km nemaju pravo na naknadu za dane u kojima ne dolaze na posao.

Umanjenje naknade za prijevoz

Čl. 66. st. 17. TKU-a:

Zaposleniku koji ostvaruje pravo na naknadu troška **mjesečne karte**, naknada prijevoza neće se isplatiti za jedan mjesec i to onaj u kojem koristi pretežiti dio godišnjeg odmora.

Čl. 66. st. 18. TKU-a:

Zaposleniku koji koristi **godišnju kartu** neće se umanjivati naknada, ali poslodavac ima pravo tražiti povrat godišnje karte u slučaju predvidljive duže odsutnosti radnika (korištenje prava na rodiljni dopust, dugotrajno bolovanje i plaćeni dopust u trajanju preko 30 dana, neplaćeni dopust i dr.).

Godišnji odmor i umanjenje naknade za prijevoz

Tumačenja ovlaštenih povjerenstava KU za državne službe i TKU-a za javne službe:

- Ako se zaposleniku ne isplati mjesečna naknada za prijevoz za jedan mjesec, tj. za mjesec u kojemu koristi pretežiti dio godišnjeg odmora, tada se u svim ostalim mjesecima u kojima koristi dijelove godišnjeg odmora, naknada za prijevoz ne umanjuje po toj osnovi.

Izjašnjavanje zaposlenika o načinu korištenja prava

- Visina naknade primarno ovisi o:
 - tarifi javnog prijevoznika (tj. ima li u tarifi mogućnost kupnje godišnje, mjesečne ili samo pojedinačnih prijevoznih karata)
 - ima li ili nema na određenoj relaciji organiziranog prijevoza

O čemu se zaposlenik može izjašnjavati?

- Ima li pravo izbora između kupnje karte (ako poslodavac kupuje karte) ili isplate naknade u novcu?
- Može li birati između naknade u visini cijene godišnje karte i naknade u visini mjesečne karte? (U TKU nema odredbe koja mu to omogućava!)
- Mora li se izjasniti da za njega nema organiziranog javnog prijevoza?

Izjava zaposlenika o načinu korištenja prava

- Redovito: na početku kalendarske godine
- Izmjena **tijekom godine**:
 - ✓ ako zbog neke okolnosti želi promijeniti način korištenja toga prava (npr. kupio je auto, prodao je auto, uvedena je nova linija javnog prijevoza koja mu odgovara, izmijenjen mu je raspored radnog vremena i dr.)
 - ✓ zbog promjene prebivališta odnosno boravišta (preselio se na drugu adresu i dr.)
 - ✓ u slučaju bilo kojeg drugog opravdanog razloga (udaja/ženidba, razvod i dr.)
- PITANJE: Trebaju li se izjašnjavati i zaposlenici kod kojih nema nikakvih promjena?

Isplata naknade za prijevoz

ROK (DOSPIJEĆE):

- Naknada troškova prijevoza se isplaćuje najkasnije **do 15-og u mjesecu** za prethodni mjesec.

NAČIN ISPLATE:

- Neoporezivu naknadu troškova prijevoza dozvoljeno je isplatiti u **gotovu novcu** (čl. 92. Pravilnika o porezu na dohodak).

ZAŠTITA OD OVRHE:

- Ako se naknada za prijevoz uplaćuje na radnikov tekući račun, dozvoljeno je uplatiti je na račun zaštićen od ovrhe na novčanim sredstvima (čl. 172. t. 11. Ovršnog zakona).

Neoporeziva naknada za prijevoz u obrascu JOPPD

- Šifra vrste primitka: **19** (oznaka pod 15.1. na stranici B)
- Kada treba Poreznoj upravi dostaviti obrazac JOPPD:
 - za neoporezive primitke – bilo koji dan od datuma isplate do 15. dan sljedećeg mjeseca

IZNIMKA:

- ako se neoporeziva naknada za prijevoz isplaćuje istoga dana kad i plaća i na isti način (isplata na tekući račun) – obrazac JOPPD treba dostaviti na dan isplate
- mjesečna plaća i naknada za prijevoz - isplata istoga dana i na isti način – podaci se mogu iskazati u jednom ili u dva retka na stranici B

Je li naknada prijevoza u svim slučajevima neoporezivi primitak zaposlenika?

Moguće je da zaposlenik ostvaruje pravo na naknadu prijevoza prema čl. 66. TKU za javne službe u iznosu većem od neoporezivog iznosa. To je objektivno moguće u dva slučaja:

1. ako ostvaruje pravo na naknadu u visini 1,00 kn po km, a taj je sumarni mjesečni iznos veći od mjesečne ili sume dnevnih cijene karata javnog prijevoza i
2. ako ostvaruje naknadu prema prijavljenom prebivalištu odnosno boravištu sukladno Zakonu o prebivalištu, a dolazi na posao s druge lokacije

Dio naknade koji prelazi propisanu neoporezivu svotu = **PLAĆA** u poreznom smislu.

UMJESTO ZAKLJUČKA

- Pravo na naknadu prijevoza za dolazak na posao je novčano pravo koje snažno zadire u privatnost zaposlenika, njegove obiteljske i druge okolnosti.
- Visina naknade ovisi o tome prometuju li na određenoj relaciji javni prijevoznici, kako su uređeni njihove cjenovne tarife, ali i o snalažljivosti samog zaposlenika.
- Posljedica toga je da u brojnim sličnim ili jednakim situacijama škole nejednako postupaju, bilo na štetu ili u korist zaposlenika.